

Usuwanie odpadów w postępowaniu karnym

Autor:

apl. adw. Patryk Kuliński

T: +48 32 726 56 97

M: +48 883 874 959

E: patryk.kulinski@bbplegal.pl

Bardzo poważnym problemem, z jakim mierzą się samorządy gminne, to problem usunięcia porzuconych odpadów, w szczególności tych o charakterze niebezpiecznym.

Praktycznie każdego roku ilość wytwarzanych odpadów rośnie powodując, że ich zagospodarowanie nastrocza coraz więcej problemów. Regulacje obowiązujące w tym zakresie nie nadążają za tym dynamicznym wzrostem, wobec czego okazuje się, że samorządy posiadają skutecznych (czyli szybkich) narzędzi, które prowadziłyby do ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów oraz rozwiązywałyby problem ich zagospodarowania.

Konsekwencją stale rosnących mas odpadów i niewydolności gospodarki odpadowej, są wysokie koszty ich zagospodarowania. Do wzrostu cen przyczyniło się również zamknięcie się kontrahentów zagranicznych, w szczególności Chin, na odbiór odpadów z krajów Europy, wyłączając w ten sposób bardzo chłonny rynek. Wysokie koszty utylizacji dotyczą głównie odpadów niebezpiecznych, których usunięcie jest najdroższe, a to w związku z wciąż dalece niewystarczającą ilością instalacji służących unieszkodliwieniu tych odpadów na terenie Polski. W przypadku odpadów o charakterze surowcowym problem ten jest odczuwalny w mniejszym stopniu, ponieważ działające punkty skupu chętnie kupują odpady nadające się do recyklingu, a recykerzy dysponują coraz większymi mocami przetwarzania. Niemniej wysokie koszty zagospodarowania odpadów powodują, że każdy szuka sposobu taniego ich usunięcia.

Naprzeciw tym potrzebom wychodzą firmy, które proponują konkurencyjne ceny w stosunku do rynkowych za odbiór i zagospodarowanie odpadów, które jednak albo nie posiadają niezbędnych zezwoleń, albo pomimo posiadania formalnie zezwoleń, działają wbrew ich postanowieniom. Przedstawiana oferta przez tego rodzaju firmy nie jest okazją, lecz nielegalnym procederem. Osoba korzystająca z ich usług uczestniczy w przestępstwie pozbywania się odpadów, które może mieć negatywne skutki dla środowiska. Tanie zagospodarowanie odpadów przez nieuczciwe firmy wynika w takich przypadkach najczęściej z pozbycia się odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

Partner odpowiedzialny za dział:

adv. Filip Poniewski
T: +48 32 726 56 97
M: +48 607 387 480
E: filip.poniewski@bbplegal.pl

Kontrahenci takich podmiotów pozbywają się wraz z odpadami także i sporego kosztu związanego z utylizacją odpadów, ale wiąże się również z tym, że firma prowadząca nielegalny odbiór odpadów musi znaleźć sposób na ich wyzbycie się.

Częstym sposobem nielegalnego pozbycia się odpadów jest, m.in. ich porzucenie na nielegalnych wypiskach, porzucenie na wynajętym na szybko placu lub wynajętej hali, zakopanie na terenie byłego wyrobiska górniczego, czy w końcu spalanie odpadów w miejscu, w którym nawet uzyskano zezwolenie na przetwarzanie lub zbieranie odpadów.

Szczególnie ostrożni powinni być ci, którzy dysponują nieruchomościami i decydują się oddać swoje nieruchomości w najem. Często spotykaną metodą przestępców jest zawieranie umów najmu magazynów, hal, gruntów, w celu późniejszego porzucenia na nieruchomości zgromadzonych odpadów. Po jednym lub dwóch miesiącach najemca przestaje płacić czynsz za najem i znika bez żadnego kontaktu. Dopiero po udaniu się na nieruchomość wynajmujący dowiadyuje się, że padł ofiarą oszustwa, a najmowana nieruchomość posłużyła wyłącznie do nielegalnego pozbycia się odpadów.

Z uwagi na powyższe okoliczności wynajmujący zgłasza wyżej wskazane przestępstwo, a prokuratura wszczyna postępowanie przygotowawcze w sprawie. W dalszej części artykułu wskażę, na co zwrócić uwagę przy podpisywaniu protokołu z podjętych przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze czynności oraz jak powinien postąpić Organ z odpadami stanowiącymi dowód w sprawie?

W ramach prowadzonego postępowania przygotowawczego prokuratura lub policja na zlecenie prokuratury przeprowadza oględziny miejsca popełnienia przestępstwa. Organ prowadzący postępowanie przygotowawcze w ramach oględzin dokonuje zabezpieczenia wszystkie rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie. Z przeprowadzonych oględzin sporządzany jest protokół, w którym zawierany jest również spis i opis zatrzymanych rzecz. Ważnym elementem protokołu, na który należy zwrócić uwagę, jest wzmianka informująca o poleceniu przez sąd lub prokuratora o zatrzymaniu rzeczy. Jeżeli takie polecenie w formie postanowienia nie zostało wydane, a na potrzeby postępowania zatrzymanie rzeczy nastąpiło,

BBP Brzóska Poniewski
Adwokaci i Radcowie Prawni Sp.p.
ul. Żelazna 2, 40-851 Katowice

T: +48 32 726 56 97

M: +48 883 874 959

E: office@bbplegal.pl

I: www.bbplegal.pl

to w terminie 7 dni sąd lub prokurator musi wydać postanowienie zatwierdzające zatrzymanie rzeczy.

W tym miejscu szczególnego podkreślenia wymaga, że postanowienie o zatwierdzeniu powyższej czynności nie jest doręczane osobie, u której przeprowadzono czynności, z urzędu. W takim przypadku w protokole musi zostać zawarta wzmianka o poinformowaniu osoby, u której przeprowadzane są czynności, że na jej wniosek otrzyma postanowienie w przedmiocie zatwierdzenia czynności. Przepisy kodeksu postępowania karnego przewidują również możliwość złożenia żądania o doręczenie postanowienia zatwierdzającego zatrzymanie rzeczy. Mając na uwadze powyższe, bardzo ważnym elementem dla osoby, u której przeprowadzane są czynności, przed podpisaniem protokołu, jest sprawdzenie czy żądanie o doręczeniu postanowienia zatwierdzającego zostało w nim zawarte. Postanowienie o zatwierdzeniu zatrzymania jest ważne, gdyż rozstrzyga o przydatności danego dowodu w sprawie i obowiązku jego zwrotu, jeżeli prokurator lub sąd uzna go za zbędny. Oczywiście, oprócz powyższego elementu należy dokładnie sprawdzić cały protokół, czy jest zgodny z przeprowadzonymi czynnościami i czy spis zatrzymanych rzeczy jest zgodny z rzeczywistością.

Kodeks postępowania karnego przewiduje kilka sposobów zabezpieczenia zatrzymanej rzeczy. Jednym z nich jest oddanie na przechowanie osobie godnej zaufania, który w przypadku odpadów, jest złą praktyką przyjmowaną przez organy. Zdarza się, że prokuratura pozostawienie odpadów na nieruchomości pokrzywdzonego uznaje za wystarczające do prawidłowego zabezpieczenia ich jako dowodu w sprawie. Takie działanie organu śledczego jest niezgodne z prawem, gdyż odpady, bardzo często niebezpieczne, nie mogą zostać przekazane osobie godnej zaufania. Treść art. 232a k.p.k. wprost reguluje sposób postępowania z przedmiotami i substancjami stwarzającymi niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia. Zgodnie z art. 232a § 1 kpk odpady niebezpieczne przechowuje się w miejscu i w sposób zapewniający ich należyte zabezpieczenie. Przy czym to §5 powyższego artykułu stanowi, że „*Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, podmioty uprawnione do przechowywania oraz zniszczenia przedmiotów i substancji, o których mowa w § 1, oraz ich próbek, szczegółowe warunki, sposób oraz miejsca ich przechowywania, a także warunki i sposób ich zniszczenia, mając na uwadze potrzebę zapewnienia prawidłowego toku*

Postępowania i jego koszty". Paragraf ten wyraźnie wskazuje, że należyte zabezpieczenie odpadów mogą zapewnić wyłącznie podmioty określone przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.

Przepisy wykonawcze Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2012 r. w sprawie podmiotów uprawnionych do przechowywania oraz zniszczenia w postępowaniu karnym przedmiotów i substancji stwarzających niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia powinno być mocno zakorzenione w działalności organów ścigania, gdyż nie jest ono nowe. Jednak często w praktyce jest ono całkowicie pomijane. Z rozporządzenia tego wynika, że zatrzymane na potrzeby postępowania karnego przedmioty i substancje oraz ich próbki należy przechowywać w miejscach, które zapewniają bezpieczne ich przechowywanie. Miejsca przechowania lub zniszczenia dowodów określonych Rozporządzeniem powinny uwzględniać właściwości danego przedmiotu i substancji oraz zapewnić prawidłowość ich zabezpieczenia na potrzeby postępowania karnego. Takimi miejscami dla odpadów, zgodnie z §5 ust 2 w zw. z § 4 pkt. 6 Rozporządzenia, są wymienione w pkt 6 – są to przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, którzy posiadają zezwolenie na podstawie odrębnych przepisów.

Konsekwentnie zatem organ prowadzący postępowanie przygotowawcze, działając na podstawie i w granicach prawa, powinien podjąć czynności zgodne z wyżej wskazanymi. W tym celu organ prowadzący postępowanie przygotowawcze powinien postąpić z odpadami w jeden z niżej przedstawionych sposobów:

1. zatrzymać odpady na potrzeby postępowania karnego, przez ich przekazanie do miejsca, gdzie nastąpi ich przechowanie, w sposób zapewniający ich należyte zabezpieczenie. Zgodnie z Rozporządzeniem w zakresie odpadów organ przekazuje odpady stanowiące dowód do przedsiębiorcy prowadzącemu działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, posiadającego zezwolenie na podstawie odrębnych przepisów.
2. pobrać próbki w ilości niezbędnej do przeprowadzenia badań przedmiotów lub substancji i zapewnienia prawidłowego toku postępowania, przekazać próbki do przedsiębiorcy prowadzącego działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, posiadającego zezwolenie na podstawie odrębnych przepisów. Pozostała część odpadów zbędna dla dalszego postępowania karnego powinna zostać w całości zniszczona.

Zarządzenie o zniszczeniu odpadów w kodeksie postępowania karnego posiada dwa tryby. Pierwszy jest dłuższy i wymaga uzyskania zarządzenia sądu właściwego do rozpoznania sprawy, które dotyczy zniszczenia pozostałej części odpadów zbędnych dla dalszego postępowania karnego, które wydawane jest niezwłocznie na wniosek prokuratora.

Drugi tryb jest znacznie szybszy, a dotyczy przedmiotów i substancji stwarzających bezpośrednio niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia przez możliwość eksplozji materiałów wybuchowych lub łatwopalnych, innego gwałtownego wyzwolenia energii, rozprzestrzeniania się substancji trujących, duszących lub parzących, wyzwolenia energii jądrowej lub promieniowania jonizującego albo których przechowywanie w niezmiennym stanie nie jest możliwe. W takiej sytuacji odpady charakteryzujące się jedną z wyżej podanych cech mogą zostać zniszczone przed wydaniem postanowienia sądu, o czym decyduje samodzielnie prokurator.

Kodeks postępowania karnego zawiera wprost regulację nakazującą podejmowanie określonych czynności przez organy postępowania przygotowawczego w zakresie nielegalnie porzuconych odpadów. Błędną praktyką jest przekazywanie odpadów do przechowania osobom godnym zaufania, którymi z zasady są pokrzywdzeni np. na skutek zawarcia umowy najmu nieruchomości w wyniku oszustwa. Organy Prokuratury tymczasem wychodzą z założenia, że skoro odpady są już zgromadzone na nieruchomości, to nic nie może stać się gorszego i uznaje takie zabezpieczenie dowodów za wystarczające. Niestety jest to bardzo krótkowzroczne, gdyż postępowania przygotowawcze i sądowe dotyczące nielegalnie porzucanych odpadów trwają latami, a odpady zdeponowane na nieruchomości pokrzywdzonego stale znajdują się na jego nieruchomości.

Taki stan rzeczy doprowadza do sytuacji, że organ postępowania przygotowawczego, działając wbrew regulacjom procedury karnej, doprowadza do powiększenia się szkody z tytułu nielegalnie składowanych odpadów. Nadto powyższa praktyka prokuratury wpływa na zwiększanie niebezpieczeństwa dla zdrowia lub życia oraz środowiska. Nieruchomości, na których porzucane są odpady, najczęściej nie są miejscami przystosowanymi do ich gromadzenia, co w konsekwencji może doprowadzać do przedostawania się szkodliwych substancji do gleby, następnie zakażając wody podziemne. Tym bardziej, że odpady na nieruchomościach pokrzywdzonych przetrzymywane są latami, z uwagi na długość postępowania karnego oraz równoległe często toczących się postępowań w sprawie nakazania usunięcia odpadów przez organy gmin. Szkody tego typu są bardzo ciężkie do usunięcia lub nawet niemożliwe, a ich konsekwencje mogą być odczuwalne latami, przy czym żadne odszkodowanie nie doprowadzi do naprawienia strat spowodowanych w środowisku.